

До 100 річчя від дня народження О.М. Макарова

КНИГА ПРО ЛЕГЕНДАРНОГО ДИРЕКТОРА

Бездня духу є в людині

Г. Сковорода, "Сад божественних пісень"

Юрій Мітків
канд. техн. наук,
доцент кафедри
проектування і
конструкцій ракет
Дніпропетровського
національного
університету

Кілька років тому мене запросили в школу виступити перед старшокласниками напередодні Дня космонавтики, де я мав необережність кинути слово "Байконур". Виникла незручна пауза. Завуч відразу ж поставила запитання дітям: "Які будуть версії?" Чесно кажучи, дуже цікавих було багато, от тільки правильної ми не почули. А словосполучення "Герман Степанович Титов" юну поросль узагалі загнало в містичну мовчанку. Усе б нічого, але ж виступав я в місті Дніпропетровську — космічній столиці України, де практично в кожній четвертій родині хтось тим чи іншим чином причетний до ракетно-космічної галузі. А вулиця імені Титова — взагалі одна з найкрасивіших у місті. І я тоді сам собі поставив запитання: "Чому ж батьки, бабусі і дідусі не розповідають дітям і онукам про свою далеко не пересічну роботу? Адже давним-давно знято грифи секретності з їхньої діяльності? Чи не з тієї ж причини дійсні учасники війни (не охоронці таборів, і не ті, що відзначені нагородою "За оборону Ташкента") не розповідають про свої бойові будні?"

Остаточно для себе я знайшов таку відповідь: романтичного у військово-промислому комплексі, створеному злим генієм Сталіна, дуже мало. Правду (напевно, гірку?) згадувати не хочеться (страшно?), а фальш діти відчують дуже тонко. Їх не обдуриш, та й навіщо — свої ж таки? От і мовчать сивоволосі ветерани...

Ви запитаете: "А книги? Он їх скільки написано..." А з вас хто-небудь може згадати з художньої літератури щось живе, яскраве, а не ходульне про нашу ракетно-космічну техніку? Хоча б на кшталт "Як гартувалася сталь" чи "Повість про справжню людину"? Я вже не говорю про "Тихий Дон", "Майстра і Маргариту", "Царь-рибу". Але ж скільки реальних подвигів було зроблено, скільки дійсних драм розігрувалося на цих теренах! Шкода, але більшості написаному на цю тему, на мій погляд, пасує фраза А. П. Чехова: "Яка гидота — чиновницька мова! Неясно, холодно і неелегантно; пише, сучий син, ніби холодний у труні лежить".

Але щось робити треба. А то, їй-богу, соромно проходити повз могили наших старших товаришів, невідомих першопрохідників ракетної техніки, що передчасно пішли з життя і сплять під скромними зірочками з ракетного металу на цвинтарях Дніпропетровська ...

Я з хвилюванням чекав виходу в світ чергової книги мого давнього товариша, письменника Володимира Петровича Платонова — ракетника без малого з сорокалітнім стажем. Книга мала вийти до 100-річчя з дня народження найвідомішого громадянина нашого міста, патріарха ракетобудування **Олександра Максимовича Макарова**. Здавалося б, чому хвилюватися, знаючи талант і скрупульозність Володимира Петровича? Однак я розумів складність проблеми, що постала перед письменником. Якщо повторювати лаковані узаконені небилиці, приправлені ракетним жаргоном, то в очах нормальних людей станеш маразматиком. Якщо ж писати те, що знаєш, що відчуваєш, то виявишся

О.М. Макаров і В.П. Платонов

ворогом в очах маразматиків. Якщо погоджувати написане з "відповідальними товаришами", то можуть вийти казки зразка "Тисячі й однієї ночі". Як свого часу дотепно відмічали древні греки, "ніхто не бреше так, як очевидці". Як не пиши, але в будь-якому випадку з'явиться ворожість, з'являться скривджені, котрі своє місце в історії уявляють зовсім інакше. Буде відчутна протидія і до, і після виходу книги.

Треба мати велику мужність, щоб людині з ім'ям узятися за написання біографії найвідомішої людини, сподвижники якої ще здраствують. І, відкривши книгу, я, чесно кажучи, не здивувався, що мої здогадки виправдалися — уже у вступі автор дякує серед інших і тим, хто заважав створенню цієї книги. І стало зрозумілим, що в книзі буде багато нового про Макарова зокрема, і про дніпропетровських ракетників узагалі.

Книга "Макаров" багато в чому новаторська. Насамперед, уперше була викладена повністю біографія корифея-ракетобудівника. В книзі освітлені такі факти, про які, як з'ясувалося потім, не чули навіть найближчі родичі Олександра Максимовича. По-друге, вперше показані механізми призначення на вищі посади в ракетній техніці (вони зовсім не від Бога). По-третє, Макаров показаний живою пристрасною людиною, закоханою в життя, у свою роботу, часом жорстким, з перехльостами. По-четверте, переконливо і поступово показано масштаб цієї видатної людини, що мала незаперечний авторитет і у вузі, де вчився, і серед в'язнів Печорського табору, і у такого непересічного ракетника, як Корольов.

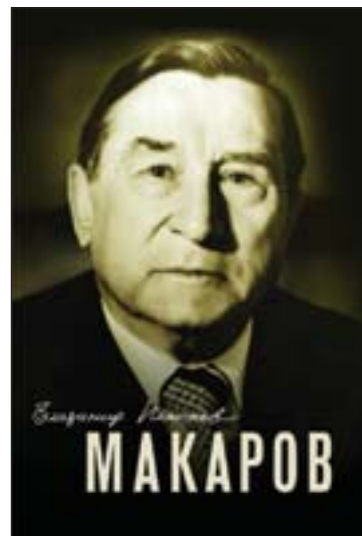
Немає сенсу переказувати книгу, її просто треба уважно читати. Особисто на мене найбільше враження справили розділи книги про довоєнну роботу Макарова, протоколи його допитів, його боротьбу за виживання в таборах за Полярним колом, куди він потрапив, як і сотні тисяч інших ні в чому не винних людей, героїчне будівництво автомобільного заводу (майбутнього

ПМЗ) у складні воєнні і повоєнні роки, творчий союз з Головним конструктором Південного КБ Михайлом Кузьмичем Янгелем, непрості відносини з його наступником — Володимиром Федоровичем Уткіним.

Після прочитання книги створюється враження, що робочий день у О. М. Макарова продовжувався усі 24 години — стільки він устигав. І робити в три зміни найдосконаліші ракети та кращі в країні трактори, і виховувати кадри, і реконструювати вулиці і проспекти міста, і будувати житло та пансіонати для робітників, прекрасний стадіон, Льодовий палац, плавальний басейн і багато чого іншого. Слід зауважити, що більша частина будівництва була в ті часи на грані, а то і за гранню фолу. Далеко не усі знають, що саме Макаров побачив у ще граючому футболісті Валерії Лобановському геніального тренера, послав до нього своїх емісарів, особисто поставив перед ним грандіозні задачі і створив усі необхідні умови для роботи.

А ще мене вразив такий момент — наскільки коректно автор книги відійшов від прямої відповіді на питання: яким чином по-різному сьогодні шанований Л. Д. Кучма став генеральним директором ВО "Південмашзавод"? Адже серед своїх послідовників, наскільки це впливає із книги, О. М. Макаров його не бачив.

Книга легко читається, написана високохудожньо, з синівською любов'ю до героя. Це, без сумніву, сильна її сторона. Особливо необхідно відзначити, що книга прекрасно видана з точки зору поліграфії, насичена масою унікальних фотографій. Книга, безумовно, буде цікавою не тільки фахівцям ракетної техніки, але і широкому загалу читачів.

Обкладинка книги В.П. Платонова "Макаров" про легендарного директора "Південмашзаводу"

Після виходу в світ книги "Макаров" мені вдалося організувати її презентацію серед старшокласників дніпропетровського Ліцею інформаційних технологій. Замість домовлених сорока хвилин вона продовжувалася майже півтори години. Аудиторія то завмирала, то вибухала нестримним реготом. І ми, дорослі і діти, сиділи заморожені талантом доброї талановитої людини В. П. Платонова, що з любов'ю розповідав про свого Вчителя. Правду.